

M
Hirvenpää-aseen
löytöpaikka
Luittisissa,
Palojoen Malmilla.

Tutkinnat 8-10 p. Kesäk. 1907

J. Lillio.
(H. m. l. 4920).

Hirvempää asean
löytöpaikan tutkimus
Fluittisissa, Palojoen Malmin

8-10 p. Kesäk. 1907.

(ks. H.M.L. 4220:1-20)

Tämän aivan erittäin huomiota ansaitsevan kivikautisen taideteoksen löytösuhteista lähempää selvää saadaksen (ks. kirjoitusta julkaisussa "Abt stads Historiska Museum" ss. 33-39) ^{Kesäk. 1907} teki kirjoittaja matkan Fluittisten Paljoelle, tutkien siellä kolmena päivänä puheenaolevaa löytöpaikkaa.

Löytöpaikan
luonnonsuhteet.

Palojoeksi sanotaan sen nimisen Loimijoen lisäjoen varrella olevaa torppakulmaa, joka sijaitsee n. 6-7 km. matkalla joen suusta alkaen, sekä joen oikealla puolella Fluittisten eri kyläin, etupäässä Lauttakylän mailla - Fluittisten Palojoki - että vasemmalla puolella Tampulan Siivikkalan kylän mailla - Tampulan Palojoki (ks. kartanaihetmaa paikan asemasta).

Löytöpaikka on Malmin torpan maalla, joka ennen on ollut Matikaisen talon, mutta

nykyään on Kulmala nimisen
palstatilan torppa. Se sijaitsee
mainitusta Torpasta n. 1/2 km.
päässä N.N.W. suuntaan, Palo-
joen lasangon reunalla (ratok.),
josta suoraa tiitä n. 1 km
päässä ja muutamia metsiä la-
sangosta ylenevällä maalla,
jota nimitetään Loukonmaan
perunamaaksi. Tämä peruna-
pelto on osa Loukonmaa ni-
misestä, moreenimäkien välisestä
vainiomaasta, ja sen lävitse
juoksee mitätön oja ^(ks. löytöpaikan kartanaihe) ja
nimeltä Tuomistonoja, joka
saa alkunsa ylempää metsästä
pellosta ja metsästä. Oja, jo-
ka vainiolle Loukonmaan peru-
namaan alapuolelle tullessaan
on johdettu aivan tavalliseen
pellonajaan, on itse perunamaan
kohdalla seurtanut itselleen vähän
huomattavamman uomän, mutta ei
ole siltä milloinkaan voinut
olla suurempi, päättien notkon
muodosta, joka poikkileikkauksessa
(kaivaustyön peruslinjaa) nykyään
on seuraavan näköinen.

Pituuskaava 1:1000.

Korkeuskaava 1:200.

Loukonmaan perunamaa on
pari kolmekymmentä vuotta sitte
ollut niittynä, joka kasvoti
"lepikköä ja muuta remmosta"
ja oli silloin "Toyranne". Tästä

alempänä Pälöjokeen päin oli esiintynyt isoja kantoja, ja tasangolla on kertomuksen mukaan vielä n. 50 v. sitte ollut niin pakea metsää, ettei jolle näkynyt nim. koiruja ja sekametsää — ylempänä oli karvanpetäjiäkin.

Kun seudun korkeus merenpinnasta luvien on siksi korkea kuin arviotta 60 m, joten ei meren saata olettaa kivikautisen asutuksen aikana enää ulottuneen sille, eikä Lõimi-jokeakaan saata arvella Tällöin paljoakaan leveämmäksi, on siten erityistä huomiota kiinnitettävä paikan sijaitsemiseen n. 1 km päässä ^(sionnusta) vedestä. Ei saet tunnua luonnolliselta, että etupäässä kalastuksesta elävät ihmiset olisivat valinneet asuinpaikat. Kansa niin kauvaksi kalavedestä. Sensijaan saattaa tietysti olettaa metsästä elinkeinoksi, vaikkei sen merkitys ehkä yksinään ole aivan suureksi arvattava. Saattaa siis kysymyksenalaiseksi asettaa, eikö puheena olevan paikan valinnassa kivikautisessi asuinsijaksi maanviljelystouuden harjoittaminen jo ole ollut myötarvaintukuttamassa. Kysymyksen ratkaisuun myötarvasti autaisi m. m. titea varmuus siitä, että paikka on nimenomaan kesä aikana.

ollut asutte, mitä osoittaisivat
esim. eräiden muuttolintujen luvut.

Entiset Paikalta aiemmin esille-
löydöt. Tulleista löydöistä on mainit-
tava, että ne ovat tchdyt Lou-
konmaan perunamaasta Tuomistonojan kaakkoispuolella olevista saroista. Hirsvenpää (eli "hevosenpää", kuten löytäjä sitä nimitti) tuli ilmi keuhkomaaiselta saralta (ks. löytöpaikan kartanaihelmaa), n. 20 m. päästä Tuomistonojasta, kynnettäessä, jolloin aura oli sitä vähän raapassut (vaalea juova kuvausta Turun museon julkaisusta). - 2:n ja 3:n saran välisen ojan paitteesta oli tullut esille "vaaja sinistä kiveä ja näin sileä" (nähtävästi sama, joka Turun museon julkaisussa on sanottu olevan pükiven kaltaista vuosilajia). Tämä esine on annettu jollekin "suorinnoo-riille" Helsinkiin tuotavaksi; mutta ei ole nähtävästi museon saapunut. - Puheenaolevaa peltoa keuhkittaessa kerrottiin muuten esille tullea yhtä ja toista esinettä, joista ei ^(kylästä) enää käsi-lystä ole saatavissa. Se "taulu-
mainen kivilevy", josta Turun museon julkaisussa mainitaan, näytettiin kirjottajalle olevan eräs sileä pietävisilevy ilman mitään ihmisten hionnan merk-
kejä. Sen sijaan kertoi Malmi

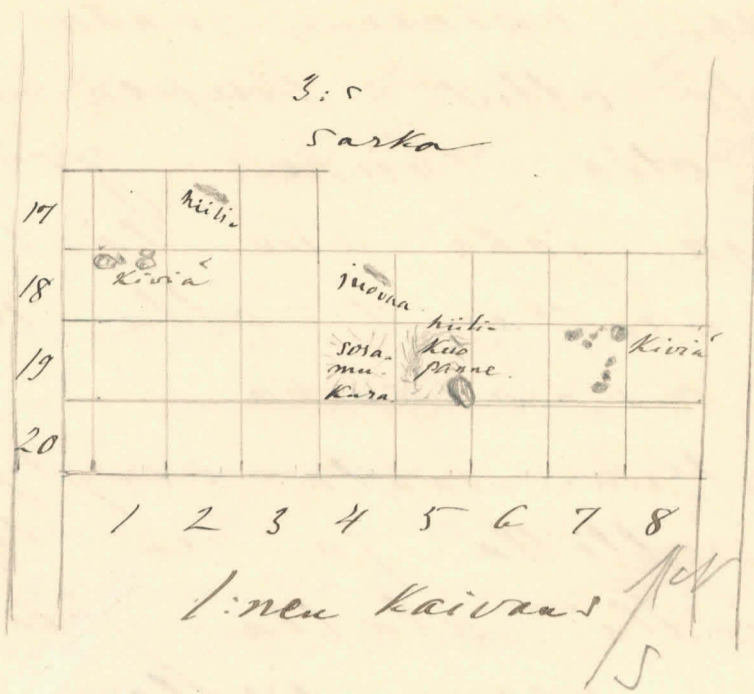
vanha isäntä paikalta löydetyn
"punasta kiveä" olevan, noin, tii-
hen kokosen" esineen, jonka leveällä
sivulla oli ollut kapea nurse,
minkuin "oli siinä jotakin
piottu"; ja joka siis tästä päät-
tään on saattanut olla kieta-
kivinen hiomalaaka.

Asutus. Kulttuurimaata esiintyi mai-
alue. nitulla pellolla ja sen lähistöllä
pitkittäällä alalla, jota tävitti
suurimman osan pellon kaat-
korsosan kolmea kestävästä
sarkaa, nim. (1:s. Kartanaihelmaa)
2:sta sarkaa n. 50 m², 3:ttä sar-
kaa n. 200 m² ja ja 4:ttä
sarkaa n. 280 m² (5: nella saralla
oli kulttuurimaa maikaa, mutta
pellomullan alla eräällä kohdalla
oli lujasti hiltta); lisäksi ulot-
tui kulttuurimaan merkheja
vielä perunamaan rajalla olevan
ladon eteläpuolelle, mikä alue
on silästä nurmimaata. Yhteensä
voinne asutun alueen arvioida
n. 1200-1300 m²:ksi.

Kaivaukset. Ensiksi kaivettiin osatet-
tune kai-lua kivien löytökohtaa
vaikokta 3: nella saralla, 27 m²:n laa-
quisella alalla, jonka länsiseuna
sijaitsee 16-20 min välillä

Tuomistonojasta pitkin pellonojaa
(kaivauksen peruslinjaa) L.P.C. kunnassa

Z:nen
Sarka

20:nella lin-
jalla (Tuomis-
tonojasta lu-
kieu, W. vie-
reista atema-
piirrosta) oli
13-15 sm. vah-
vuudella
ruokamuttua,
jotka alla

oli epätasaisesti sulkeunruskeata
kulttuurimaata (hietaa) hiilen-
mureneineen, luunsiruiineen ja
kvartsiinpalasineen 26-32 sm:n
vahvuudelta (20:8 sm vain 8 sm:n
vahvuudelta). Pohja oli epätasai-
nen, karkeanlaisesti soraksi muut-
tua. — 19 linjalla esiintyi W-
päästä savipohja, 4:nella ruudulla
koskematon soranukura lähellä
maapintaa (21 sm peltomullan
pinnasta) ja sen vierestä 5:nella
ruudulla 58 sm syvyinen keu-
panne, josta oli hiiltä pohjalle
asti, sekä 7:nella ruudulla
pieniä kiviä kolmiomaisella
alalla, ei ruokuneita (lähellä
oli muutama sm suuruisen
täplä punasta maata) — 18:stiija

oli ^{Koivunmattomalle maa} niinkaan pohjataan epä-
tasaisista; Isellä reunulla esi-
lyneet kivet eivät olleet no-
kisia eikä niille ollut jat-
koa 17:nella linjalla. Hiili-
juovaa esiintyi näillä linjoilla
kandella kohtaa.

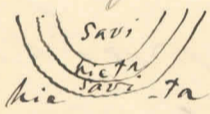
2:nen kaivaus. 4:nella saralla kaivettiin
lähes 40 m²:n laajuinen alue,
jonka N.reuna on 12 m:n päässä
edellisestä kaivauksesta eli 32 m:n
päässä Tuomistonojasta (ks. erityistä
asemapiirrosta).

Peltoomullan vahvuus vaihteli
12 - 27 sm välillä, ja pultturi-
maan pohja oli epätasainen, ulot-
tuen peltoomullan pinnasta lukien
59 - 82 sm syvyyteen. Alueella
ilmaantui 2 liesilatomusta:
1:nen lieki ilmaantui n. 24 sm:n
syvyydestä ja muodostui kajak-
saan, n. 1,30 x 1,85 m:n laajui-
sella alalla olevista pienistä
kivitekyistä (ks. valok.). Se oli
hyvin keikossa kuopanteessa,
jonka pohja oli n. 70 sm pinnasta
lukien, ja sen kohdalla ymmä-
rteittäin ympäristä oli kivistä
hiilimaata ja savipohja alla.
Tämän lieken reunasta toiseen,
suunnilleen sitä olevan lieken

reunaan oli n. 3,5 m. välimatka.
Täin mainittu lieri, joka
kivien yläpintaan oli n. 33 cm,
oli n. 1,50 x 2,40 m. laajuinen
alaltaan (mutta mahdollisesti
raukeamisen kautta vähän laa-
jentunut - 1,50 x 1,80). Se näytti
olevan ^{alkuaan} ympärin kehan tavoin
"onurattu" pienistä, vierokkain
"jonoon asetetuista" palaneista
kivistä. Keskellä oli vähän
aukkoa, minkä pohjalla oli
joitakin pieniä kiviä ("samma-
kasta muurattuja"), hienoja
muunuruja ja hiilimaata
runsaasti. Lieden itäpuolella
oli punasta maata ^(62 cm. syvyydellä) (sitä samasta
muunasta kuin I lieden edessä).
Hiilimaata, jota esiintyi jo
n. 30 cm. syvyydessä, oli
lieden vieressäkin. Muuten
oli liedenpohja epätasainen,
minkä kuopanteella (76 cm:n
syvässä; ympärillä 63, 64 cm),
ja länsipuolella oli myös
syväälle menevää pientä kuo-
panetta.

Mainittava ilmiö oli
savitöydyksen esiintyminen
molempien lierien välillä.
Se ^{se} oli muodostunut isokkon

maakiven verkoksi laskeuneesta,
 yli kahden desimetrin (25 sm) vahvuisesta
 puhtaasta, ylinnä tasaleatuisesta mutta
 alempaan selvästi juovaisesta
 jää Fikkösavesta. Tämä häirit-
 semättä jäänyt luontainen savi-
 kasa on nähtävästi aikanaan
 ollut kahden teltin eli kodan
 rajamaalla, eikä seuruoksi juuri
 saata ajatella molempain lieti-
 latomusten kuuluneen samaan
 isoon asuntoon (savitason ylä-
 raja ehkä 25-34 sm. syvyydestä).
 — Kerrotun savitason vierestä
 oli pienempi savitönkkä, n. 40 sm
 levyinen, 20 sm. syväinen,
 vuorotellen hiedasta
 ja savesta, joiden välissä
 hiukan hiiltä (ilman käsiteltä-
 vää Farkoitusta).

Löydöt. Linnun kaivaus oli löydyistä
 suhteellisen rikas. Etukin
 tavattiin niitä I:sen lieden
 etelä-puolelta: lieden eteläreu-
 nalta iso takkotivi 5 palasena,
 ja ympärillä särkyneitä hionale-
vyjen kappaleita 10, ja yhden kivi-
 esineen Heeluan kappaleen (n:o 14)
 sekä vielä hiukan loitompaa moni-
 kulmaisen ehyän käsihiomien (n:o 16)
 ja pienien tasatahtien (n:o 17).

II:sen lieden läheltä ^{on löydetty vain} ~~lehdystä~~
löydöistä on mainittava ehkä
ohuen kivikivveä teräpalanen.
Paikalla on siten selvästi kivi-
aseita valmistettu. Löydöistä
on tasataltta tavattu 26 sm:n sy-
vyydessä, kivveä palanen 31 sm:n
syvässä, iso takkokiivi n. 32 sm:n
kivinkivveä palaset ruudulla II, III: 1, 2
ainakin 56 sm syvässä (4 sm.
pohjan yläpuolella) ja kaski kivi
n. 68 sm:n syvässä.

Tutkimuksen Tutkimusten kautta on
tulos. siten selville tullut, että puheena-
oleva kiveuspäiveistö jostain
kivikauteiselta asuinpaikalta,
jolle kuvattavia ovat olleet
koti-asunnot kivistä ladottui-
ne liesineen, ja jolla kiviäsi-
meitä on joistakin määrin sal-
mistettu. Huomattava on asuin-
paikan sijaintiminen n. 1 km.
päässä Paljoesta, mikä seikka
vii taanne siihen, ettei kalas-
tustella elinkeinona ole ollut
ainaan tärkeä merkitys, vaan
että maanviljelystä ehkä jo
on harjoitettu alkeellisessa
muodossa.

Lähiseudun Maininta tulee, että lä-
löytöjä. hiseudusta, Kalinin torjan

maalta (son. Kallion ja Tammelan
torppain välillä), jonne sadan
sylen päästä joesta on löy-
detty ^{kirves} kiviase, joka ilmeisesti
vastannee myöhäisimpiä Ohut-
niskaisia kiviä (H. M. 5013)
Sama kirves osottaa tällä seudulla
kiviaseiden teennässä käytetyn
sahausta. Kertomuksen mukaan
on torpan maalta ennenaikaa
ilmaannut muistakin tällaisia
"kauniita kiviä" (ks. verif. 5013).
— Lisäksi mainitaan Tampulan
Siivikkalan maalta ennen löy-
detyn hiomukiven kappaleitä (hie-
takiveä, niin kylläisiä!), joten
seutu näkyy olleen laajuu-
laisesti asuttu kivikaudella.

2731.

Kaivausalue liesikivikkoineen
luittisissa Palojoen Malmilla
lounaasta päin
Talok. Kesällä 1907 J. Lilja

L. 1923

2732

Palojoen Malmin Kivik. asuinpaikka
(Loukonmaan perunamaan)
Kortteissuunnasta
Hvitissa
Talok. J. Silio kes. 1907.

L. 123

2734

Kaivausalue liesivirtkoiineen
Huittisissa Palojoen Malmin
louhasta päin
Valok. kes. 1907 J. Silio.

L. 123

2733

Palojoen Malmin
Kivikautinen asuinpaikka W. Oksanen
(Loukonmaan perunamaa)
Hiettilästä.
Talok. L. Ailio kes. 1907.

2736

Palojoen Malmin Kivik. asuinpaikka
Heittisissa, koillisuunnasta.
Taustalla olevien Palojoen luona
juoksee Palojoki
Valok. Kes. 1907 J. Kiljo. L. 123

2738

Kaksi liesikiivikköä
Huittisissa
Palojoen Malmillä,
idästä päin (valokuvattuina).
(L. Lilio Kesä 1907).

L. 12.3

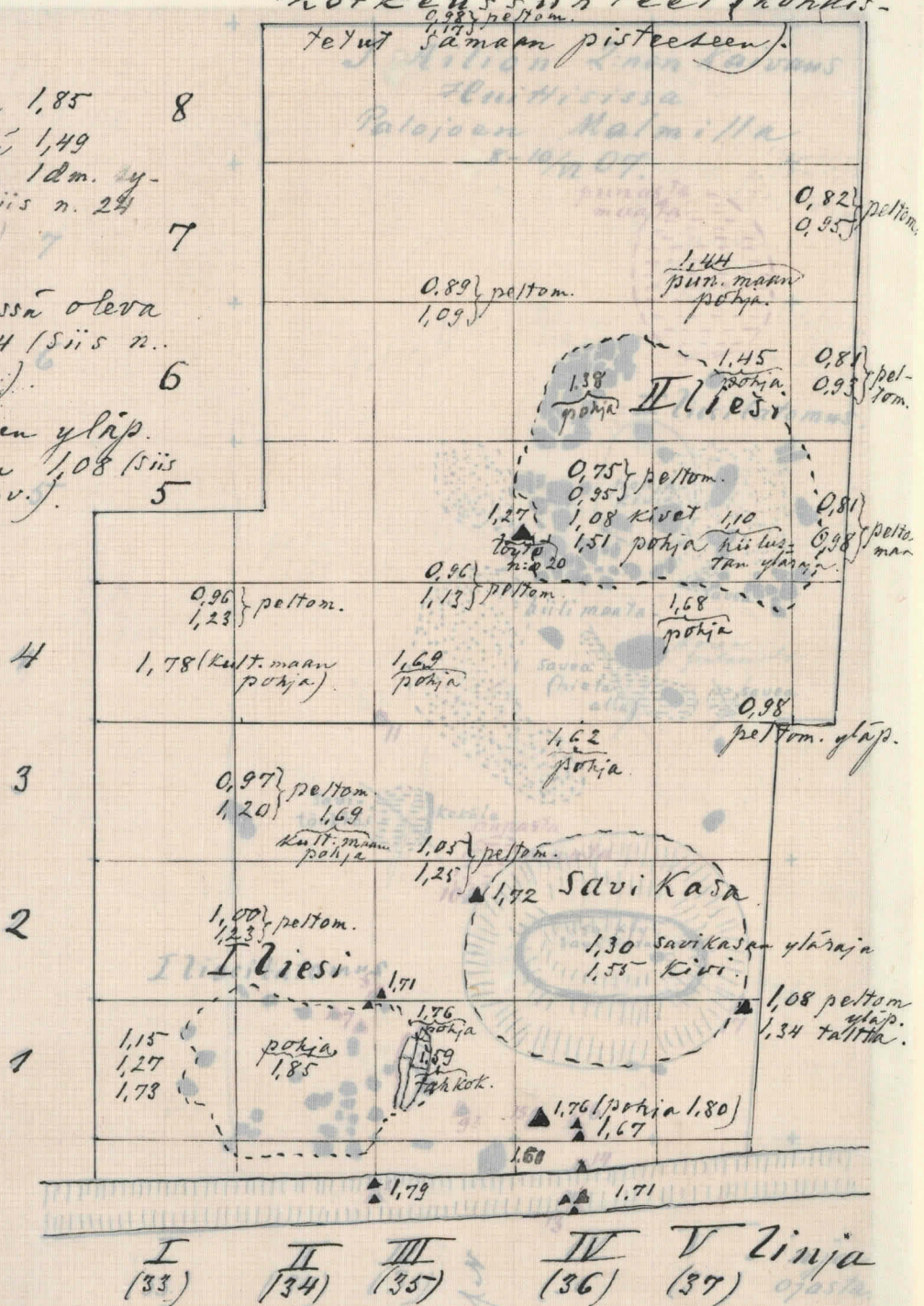
J. Ailion
 2:non kaivaus Huittisten Palojoen
 Malmilla.

Korkeus- ja hteet (kondis-
 teyt samaan pisteeseen).

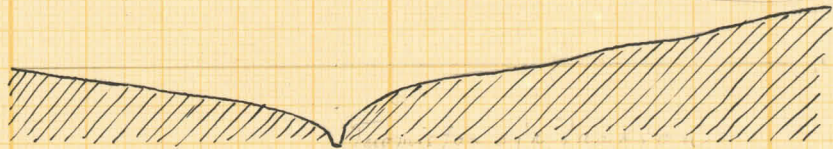
I lieden pohjalta 1,85 8
 " Keskeillä 1,49
 (iise Kivet n. 1 dm. sy-
 vempänä), siis n. 24
 sm syvissä) 7 7

II lieden vieressä oleva
 nokimaa 1,34 (siis n.
 38 sm. syv.) 6

II lieden kivien ylip.
 Keskimäärin 1,08 (siis
 n. 33 sm syv.) 5

Kivik. asuinpaikka
Palojoen Malmilla Huiittisissa.

Tuomiston ojalaakson profiili
mittauksen perustinjaa myöten.

Pituuskaava 1:1000.

Korkeuskaava 1:200.

